

Statenvoorstel 39/13 A

Voorgestelde behandeling

Statencommissie : Commissie voor Cultuur en Samenleving,
31 mei 2013

PS-vergadering : 21 juni 2013

Onderwerp

De Cultuuragenda van Brabant voor 2020 – kaderstellend

Datum

7 mei 2013

Documentnummer

3408208

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

Samenvatting

De Cultuuragenda volgt uit de Agenda van Brabant die cultuur een prominente plaats geeft. Tegelijkertijd staat cultuur onder druk van bezuinigingen en veranderende opvattingen in de samenleving. Met de Cultuuragenda van Brabant willen we dat er samenhang ontstaat in keuzes die worden gemaakt en de middelen die door verschillende belanghebbenden worden ingezet voor cultuur in Brabant.

Met de Cultuuragenda organiseren we een nieuwe manier van samenwerken tussen overheden, culturele veld, onderwijs en bedrijfsleven. We willen toe naar een sterke culturele sector met een brede basis en een (inter-)nationaal toonaangevende top. Door betere samenwerking, willen we een samenhangend cultuursysteem creëren. Hierbij wordt podiumcultuur, erfgoed en beeldcultuur in samenhang gezien, is amateurkunst verbonden met de top van professionele kunstbeoefenaars en draagt cultuur bij aan de beleidsterreinen economie, ruimte en samenleving.

We brengen de partijen bij elkaar en we gaan in de praktijk samen op zoek naar nieuwe oplossingen. We willen samenwerken met een brede groep van partners: ondernemers, onderwijs, maatschappelijke organisaties en overheid (de 4 O's). En in deze bestuursperiode willen we minimaal met de BrabantStadpartners komen tot gezamenlijk afgestemd cultuurbeleid.

Met dit voorstel vragen wij niet om nieuw geld. Dit voorstel is er op gericht om meer samenhang te brengen in ons beleid en het bestaande budget effectiever in te zetten.

Op termijn kan het overleg dat wij in het kader van de Cultuuragenda met onze partners hebben, dus wel leiden tot aanpassingen in de wijze waarop we onze middelen willen inzetten. Op dat moment zullen wij dit aan uw Staten voorleggen.

Datum

7 mei 2013

Documentnummer

3408208

Het voorstel

1. Vaststellen van de kaderstellende nota “Cultuuragenda van Brabant voor 2020” (bijlage 1); Dat betekent kiezen voor:
 - a. de afstemming van cultuurbeleid met onze partners, te beginnen bij de BrabantStadpartners;
 - b. de rol van verbinder;
 - c. de cultuursysteem-benadering:
 - de verbinding van beeldcultuur, podiumcultuur en erfgoed;
 - de verbinding van cultuur, ruimte, economie en samenleving;
 - de verbinding van top en basis;
 - d. een hervormingsstrategie van co-creatie, innovatie en experiment.
2. GS opdracht geven om de impuls gelden 2014 - 2016 in lijn met dit kader uit te werken. Dit voorstel zal in het najaar 2013 voor besluitvorming aan uw Commissie Cultuur en Samenleving worden voorgelegd.
3. GS opdracht geven om, indien Eindhoven tot Culture Hoofdstad van Europa wordt verkozen er voor te zorgen dat het programma 2018Eindhoven|Brabant zal bijdragen aan het realiseren van de Cultuuragenda van Brabant.

Aanleiding

In de Agenda van Brabant is cultuur benoemd als kerntaak. Dit vraagt om nadere uitwerking. Voorafgaande aan de kaderstellende nota is op 1 februari jl. de beeldvormende notitie over de Cultuuragenda van Brabant in de Commissie Cultuur en Samenleving besproken.

We weten dat de culturele sector op dit moment erg onder druk staat. De recente bezuinigingen hebben de kwetsbaarheid van de sector duidelijk zichtbaar gemaakt. Tegelijkertijd is er in Brabant een breed gedragen besef dat veranderingen in de culturele sector nodig en mogelijk zijn. En we weten ook dat cultuur belangrijk is voor Brabant en ons leef- en vestigingsklimaat.

- In Brabant is de behoefte aan afstemming en samenwerking door zowel overheden als het culturele veld al eerder kenbaar gemaakt.

Denk aan het Brabantbod en aan de gezamenlijke voorbereiding voor de titel Culturele Hoofdstad¹.

- De sector heeft zelf, middels de Agenda 2020 van Kunsten '92 (belangenvereniging van de gehele cultuursector) opgeroepen tot en inspiratie geleverd voor een herijking van het cultuurbeleid.
- Iedereen heeft te maken met bezuinigingen, maar de ambities blijven in heel Brabant overeind.
- Overall in Brabant wordt gezocht naar nieuwe manieren van organiseren en alternatieve verdienmodellen voor cultuur.

Datum

7 mei 2013

Documentnummer

3408208

Vanwege het breed beleefde gevoel dat het tijd is voor vernieuwing in de culturele sector voorziet de Cultuuragenda in een aanpak om sámen antwoord te geven op de problemen van dit moment.

Bevoegdheid

Vanuit uw kaderstellende rol vragen GS u de provinciale rol in het cultuursysteem in Brabant vast te stellen. Daarmee wordt het kader vastgesteld waarbinnen GS uitvoering zullen geven aan het provinciale cultuurbeleid.

Doel

Op weg naar Brabant als topregio in Europa op het gebied van kennis en innovatie, is een sterke identiteit en goede woon- en werkomgeving belangrijk. Cultuur speelt hierbij een grote rol.

De culturele rijkdom van Brabant moeten we koesteren, behouden en ontwikkelen. Dit is de motor voor de ontwikkeling van creativiteit en geeft ruimte, kennis en inspiratie aan die mensen die nodig zijn voor de topregio Brabant.

Om cultuur die rol als motor te geven, willen we een sterk cultuursysteem maken met een brede basis en een toonaangevende top. Hierin willen we met overheden, culturele ondernemers, onderwijs, bedrijfsleven en publiek vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid samenwerken. Want samenwerking is wat we nodig hebben. Alleen gezamenlijk kunnen we de ambitie van cultuur met een brede basis en (inter)nationaal toonaangevende top bereiken. We zetten er samen op in dat cultuur haar rol in de ambitie van innovatieve topregio glansrijk kan invullen en Brabant in 2020 ook op cultureel gebied 'the place to be' is.

Argumenten en kanttekeningen

¹ Zie ook PON advies: *'toekomstbestendige cultuur: kansen voor samenwerking. Meer, sneller, beter en efficiënter'*. Bijlage 4

1a. We kiezen voor afstemming van cultuurbeleid met onze partners, te beginnen bij de BrabantStadpartners.

Datum

7 mei 2013

Documentnummer

3408208

Argumenten

- 1a.1 Cultuurbeleid in Noord-Brabant is versnipperd. Iedereen stelt zijn eigen doelen. Je bereikt hierdoor alleen middelmaat en is de top niet haalbaar.
- 1a.2 Alleen met alle maatschappelijke partners gezamenlijk kun je écht verschil maken; overheden, onderwijs, maatschappelijk middenveld en bedrijfsleven.
- 1a.3 Door goed af te stemmen wordt overlap voorkomen en is een efficiëncyslag mogelijk. Juist door de verschillende profielen van de vijf grote steden (de B5), kunnen we door afstemming en samenwerking samen een breed palet aan cultuur realiseren.
- 1a.4 We beginnen met B5 omdat we gezamenlijk al een groot deel van het culturele veld te pakken hebben. En het volgt logisch uit onze samenwerking in het kader van 2018Eindhoven | Brabant. Deze samenwerking willen we bestendigen in ons reguliere beleid.

Kanttekeningen

- 1a.5 *We kunnen ook gewoon zelf een nieuwe koepelnota vaststellen met provinciaal beleid.*
In de huidige netwerksamenleving kunnen wij alleen niet de noodzakelijke veranderingen bewerkstelligen. We zijn slechts één van de spelers. Er is dus een nieuwe aanpak nodig. Dat betekent dat we nu nog niet heel concreet kunnen zeggen wat we gaan doen, omdat we dat deels in overleg met de andere partijen gaan bepalen. Maar we geven met de kaderstellende notitie nu wel de randvoorwaarden waarbinnen we dat gaan doen.
- 1a.6 *De andere partijen willen eigen beleid voeren.*
Zowel onze BrabantStadpartners als VBG en het veld hebben uitgesproken dat ze behoefte hebben aan meer samenwerking. Zie PON rapport in bijlage 4. Bovendien laat “2018” zien dat samenwerken wel degelijk mogelijk is. Al doende leren we “de kunst van het samen werken en samen besturen”.
- 1a.7 *Waarom doet de rest van Brabant niet mee?*
We zijn gestart met de BrabantStadpartners omdat daar een goede basis ligt, waardoor we in deze korte termijn een gezamenlijke agenda konden formuleren. We staan open voor andere overheden (VBG), belangenvertegenwoordigers, ondernemers, onderwijs en publiek en zullen hen ook actief benaderen mee te doen.
- 1a.8 *Wanneer is dat dan gerealiseerd?*
We leggen nu een langere termijn visie neer, met een scope tot 2020. De veranderingen die deze visie vraagt zullen we de komende jaren op de geëigende momenten doorvoeren in nieuw beleid en bijbehorende begrotingen etc. Belangrijk onderdeel is dat we, nog in deze bestuursperiode, en daarmee voor de nieuwe beleidsperiodes van de meeste partners en van het Rijk, willen komen tot een beeld van het toekomstig cultuurbeleid wat minstens met de BrabantStadpartners is afgestemd.

1b. We kiezen voor rol van verbinder

Argumenten

- 1b.1 Vanuit onze natuurlijke rol als belangenbehartiger van de regio en gebiedsautoriteit, hebben we een helikopterview en kunnen we lokale belangen bij elkaar brengen.
- 1b.2 De unieke situatie in Brabant met vijf grote steden die complementair zijn aan elkaar, biedt kansen om individuele pieken én samen een breed palet aan cultuur te realiseren.

Het pakken van deze kansen vraagt om goed procesmanagement, waarbij de provinciale rol van procesregisseur en verbinder van toegevoegde waarde is.

Kanttekeningen

- 1b.3 *De provincie doet in verhouding tot de B5 tezamen maar weinig in het culturele domein.*
De provinciale rol in het proces wordt door iedereen als zeer belangrijk ervaren. Zonder de inzet van de provincie als trekker van het proces “2018” hadden we de kandidaatstelling voor Culturele Hoofdstad 2018 bijvoorbeeld niet gerealiseerd, en was het investeringsprogramma ‘Samen investeren in BrabantStad’ er niet geweest. Ook de Cultuuragenda heeft een procestrekker nodig.
Bovendien heeft de provinciale inzet qua middelen voor vele andere investeerders een belangrijke stimulerende functie en zorgt het voor grote multiplier effecten.

1c. We kiezen voor een cultuursysteem-benadering:

- de verbinding van beeldcultuur, podiumcultuur en erfgoed;
- de verbinding van de domeinen ruimte, economie en samenleving;
- de verbinding van top en basis.

Argumenten

- 1c.1 Het overzicht van de culturele infrastructuur (bijlage 2) maakt als zodanig geen verbanden inzichtelijk en leidt bij keuzes tot discussie op instellingenniveau.
- 1c.2 Als functies en relaties inzichtelijk zijn, kunnen keuzes worden gebaseerd op de betekenis van iets voor het systeem;
 - Hoe belangrijk is het voor de brede basis?
 - Hoe belangrijk is het voor de verbinding tussen de brede basis en de toonaangevende top?
 - Hoe belangrijk is het voor het realiseren van een toonaangevende hoge

- top?
- 1c.3 We hebben de essentie van deze aanpak al gekozen in het in 2012 vastgestelde professionele kunstenplan.
- 1c.4 Als cultuur, economie, ruimte en sociaal zijn verbonden, dan:
- Krijgt cultuur positie midden in de samenleving.
 - Wordt er integraler gewerkt en is er minder sprake van verkokering.
 - Vermindert de eenzijdige afhankelijkheid van overheidssubsidies voor cultuur.
- 1c.5 De B5 en de uitvoeringsorganisaties ondersteunen deze aanpak.
- 1c.6 De aanpak is vergelijkbaar met de aanpak bij het programma Vrijtijdseconomie en het transitieprogramma Stad en Platteland.

Datum

7 mei 2013

Documentnummer

3408208

Kanttekeningen

- 1c.7 *De infrastructuur is belangrijk, die willen we eerst in beeld hebben.*
Bijlage 2 brengt de (huidige) culturele infrastructuur van Brabant in beeld. Het laat een verscheidenheid aan bijdragen van de overheden (Rijk, B5 en provincie) in Brabant aan cultuur zien. Het systeemdenken dat we introduceren, moet gezien worden als een aanvulling daarop. De infrastructuur is geen vaststaand gegeven, maar iets dat constant in beweging is. Het systeemdenken biedt handvatten voor beleidsontwikkeling, afstemming en het maken van keuzes.
- 1c.8 *Het is niets nieuws. Het is oude wijn in nieuwe zakken.*
Waar keuzes in het verleden werden bemoeilijkt omdat deze betrekking hadden op het voortbestaan van instellingen, worden straks op basis van functies en de sterkte van ketens besluiten genomen.

1d. We kiezen voor een hervormingsstrategie van co-creatie, innovatie en experiment.

Argumenten

- 1d.1 De oude, traditionele aanpak van de provincie om vooral vanuit subsidieregelingen te werken is onvoldoende flexibel en past niet meer in deze tijd.
- 1d.2 Voor de benodigde omslag wil de provincie gebruik maken van alle energie die er bij onze partners is en alle ideeën die daar leven.
- 1d.3 Samen aan de gang gaan in verrassende combinaties leidt tot nieuwe inzichten.
- 1d.4 Experimenteren leidt tot vernieuwende oplossingen.
- 1d.5 Co-creatie leidt tot draagvlak en mede-eigenaren.

Kanttekeningen

- 1d.6 *Wat verandert er dan feitelijk?*
De impuls gelden van 2013 laten al zien dat het veld vernieuwende wegen inslaat. In het najaar van 2013 komen wij met de eerste resultaten van de

Datum

7 mei 2013

Documentnummer

3408208

eerste impuls gelden bij u terug.

1d.7 *Dan weten we niet waar we gaan uitkomen.*

Dat klopt, en dat is spannend. Met de Cultuuragenda willen we de globale richting duiden, en daarna vooral samen kijken waar de meerwaarde zit.

De uitkomst is daarbij nog onzeker, maar dat is inherent aan veranderingstrajecten. Soms zal er een misser tussen zitten, soms een super succes. Met de kaders geven we richting. En met het nemen van een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben we al veel gewonnen.

2. Opdracht geven om de impuls gelden 2014 - 2016 in lijn met dit kader uit te werken. Dit voorstel zal in het najaar van 2013 voor besluitvorming aan uw Commissie Cultuur en Samenleving worden voorgelegd

Argumenten

2.1 Het besluit over de impuls gelden volgt logisch op de Cultuuragenda van Brabant voor 2020.

2.2 Het veld heeft tijd en middelen nodig om zich aan te passen aan de nieuwe situatie.

Kanttekeningen

2.3 *Waarom komt dat pas het najaar?*

De ervaringen van impuls gelden 2013 willen we benutten voor het vervolgvorstel. Na de zomer van 2013 hebben we hier zicht op. We kunnen dan het voorstel voor 2014-2016 maken vanuit het gedachtegoed van de Cultuuragenda gecombineerd met de ervaringen van impuls gelden 2013.

2.4 *En wat is dan de invloed op de begroting?*

In deze fase heeft de Cultuuragenda geen directe gevolgen voor de begroting. De impuls gelden zijn al gereserveerd.

Binnen de huidige beleidskaders en bijbehorende begroting kan de provincie haar rol al aanpassen en inzetten op de ambities uit de Cultuuragenda. Wel kunnen de hoofddoelstellingen die aan de begroting zijn gekoppeld in 2014 al worden gespecificeerd op basis van de, in deze Cultuuragenda gestelde, doelen.

3. GS opdracht geven om, indien Eindhoven tot Culture Hoofdstad van Europa wordt verkozen er voor te zorgen dat het programma 2018Eindhoven|Brabant zal bijdragen aan het realiseren van de Cultuuragenda van Brabant.

Argumenten

3.1 Met deze opdracht verbinden we 2018Eindhoven|Brabant aan het realiseren

van het cultuursysteem en zorgen we er voor dat het programma een middel is dat bijdraagt aan het realiseren van het hoger liggende doel om te komen tot een sterk cultuursysteem met een brede basis en een (inter-)nationaal toonaangevende top.

Datum

7 mei 2013

Documentnummer

3408208

- 3.2 De gezamenlijke investering ad. € 100 mln genereert een enorme impuls voor dit veranderingsproces in de sector.
- 3.3 De proeftuinmethodiek van 2018Eindhoven | Brabant past bij co-creatie, innovatie en experiment.

Kanttekeningen

- 3.4 *2018 draagt niet bij aan de basis en de versterking van de culturele sector.*

Als we de titel verwerven kunnen we dit kader een plek geven in de opdracht aan de stichting. En zorgen we ervoor dat de basis een plek krijgt in de ambities van 2018. Via het programma 2018Eindhoven | Brabant en de proeftuinmethodiek zal volop geëxperimenteerd worden. Er zal sprake zijn van steeds weer nieuwe samenwerkingen en met thema's als "wij maken de stad" verbindt cultuur zich met maatschappelijke thema's en staat daardoor midden in de samenleving. De investeringen zullen bijdragen aan het gewenste veranderingsproces van de culturele sector.

Als we de titel niet krijgen, dan vervalt het programma 2018Eindhoven | Brabant als middel om het doel van samenhang en samenwerking te realiseren, maar het doel blijft onverminderd van kracht. De B5 hebben uitgesproken dat zij ook dan de gezamenlijke aanpak overeind willen houden.

Financiën

Aan dit Statenvoorstel is geen financieel verzoek gekoppeld.

Europese en internationale zaken

Het (inter-)nationale imago van Brabant hangt sterkt samen met de kwaliteit en kwantiteit van onze culturele sector. We zorgen ervoor dat mensen hier prettig leven en bekend staan als aantrekkelijke regio. En zo kunnen we ook kenniswerkers en bedrijven verleiden zich hier te vestigen. Onderdeel van de Cultuuragenda is daarom ook dat we samenwerken om het culturele aanbod veel beter op de kaart te zetten.

Planning

We leggen hiermee een langere termijn visie neer, met een scope tot 2020. Uitvoering van de Cultuuragenda valt uiteen in verschillende onderdelen en is vaak onderdeel van andere uitvoeringsprogramma's. Het uitgangspunt is dat we de bestaande kaders erkennen en binnen die kaders onze eigen insteek al wel kunnen bijsturen. Maar met de komst van de Cultuuragenda verandert het cultuurbeleid in Brabant daarom niet van de ene op de andere dag.

De begroting 2014 kan al wel worden ingericht op basis van de hoofddoelstellingen zoals opgenomen in deze kadernota. De veranderingen die deze visie verder vraagt zullen we de komende jaren op de geëigende momenten doorvoeren in veranderende en/of nieuwe beleidsuitvoering. Op deze momenten zullen wij aan PS de bijbehorende begrotingsaanpassingen (voor deze bestuursperiode op inhoud) ter besluitvorming voorleggen. Concreet betekent dit dat doelstellingen met beleidsprestaties en indicatoren, uit de nieuw vast te stellen uitvoeringsprogramma's dan in de begroting zullen worden opgenomen.

Datum

7 mei 2013

Documentnummer

3408208

De Cultuuragenda van Brabant is niet *van* de provincie. Het is bedoeld als *een agenda van ons allemaal*; overheden, culturele veld, onderwijs en bedrijfsleven. Er komt vooralsnog dan ook geen provinciaal uitvoeringsprogramma Cultuuragenda. We kunnen nu namelijk geen blauwdruk geven van hoe we deze ambitie realiseren. Bovendien kunnen de bevindingen op de geëigende momenten hun weerslag vinden in Provinciaal beleid.

We zeggen u toe dat de provincie zich de komende tijd zal inspannen om:

- a. Een groeiende groep van mede-eigenaren van de Cultuuragenda te realiseren; *wie willen er samen met ons bouwen aan een stevige culturele sector in onze provincie? Wat is ieders ambitieniveau, taken en rollen? Vandaaruit kunnen plannen groeien over de totstandkoming van een cultuursysteem.*
- b. De onderwerpen op de agenda te concretiseren; *wat is het dan precies waar we samen onze schouders willen zetten? Waar moeten we zaken nader onderzoeken? Wat moet er gebeuren, wat moet anders?*
- c. Ons culturele profiel te versterken en cultuur in Brabant op de kaart te zetten; *uitdragen wat we hebben, onze trots tonen – op de basis, onze talenten én de top – en uitnodigen.*

In hoofdstuk 7 van de kaderstellende notitie is de inzet van de provincie verder uitgewerkt. Enkele mijlpalen die we nastreven, zijn:

- Een digitaal forum waardoor deelname aan de dialoog voor iedereen open staat; nog dit jaar.
- Minimaal met de BrabantStadpartners afgestemd cultuurbeleid waarin we ambitieniveau en complementaire profielen overeenkomen; nog deze bestuursperiode.
- In dialoog met het Brabantse bedrijfsleven ontwikkelen van nieuwe vormen van samenwerking bedrijfsleven – cultuur; nog deze bestuursperiode.
- Voorafgaand aan de volgende Kunstenplanperiode van het Rijk voor de periode vanaf 2016 willen we voor de podiumkunsten met de B5 tot een gezamenlijke aanpak komen; nog deze bestuursperiode.

Voor zover het doorwerking van dit kader in het eigen provinciale cultuurbeleid betreft, zal de Cultuuragenda op korte termijn als uitgangspunt worden gebruikt bij:

- De verwerking van de uitkomsten van het onderzoek naar nut en noodzaak van de steunfuncties.
- Het opstellen van de werkplannen van onze culturele uitvoeringsorganisaties vanaf 2014.
- Het opstellen van het werkplan van ons orkest philharmonie zuidnederland vanaf seizoen 2013-2014.
- Het voorstel voor de inzet van de impuls gelden 2014- 2016. Dat in het najaar ter besluitvorming aan de Commissie Cultuur en Samenleving worden aangeboden.
- Het Uitvoeringsprogramma Vrijtijdseconomie en daaruit volgende concrete projecten en acties.
- Uitwerking van de gebiedsopgaven waar cultuur een belangrijke rol speelt, zoals Brabantse Wal.
- De begroting 2014 kan worden ingericht op basis van de hoofddoelstellingen zoals opgenomen in deze kadernota.

Datum

7 mei 2013

Documentnummer

3408208

In het kader van de communicatiestrategie omtrent de Cultuuragenda zal een korte film worden gemaakt, waarin het principe en de ambitie worden toegelicht. Deze film zal ook gebruikt worden als introductie op het digitaal platform.

Bijlagen

1. Kadernota Cultuuragenda van Brabant voor 2020
2. Inventarisatie van de Brabantse culturele basisinfrastructuur
3. Samenvatting van de Cultuuragenda van Brabant in een schema
4. PON Advies “Toekomstbestendige cultuur: kansen voor samenwerking. Meer, sneller, beter en efficiënter.”

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
de voorzitter

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. W.G.H.M. Rutten

Auteur: H. Duenk, HDuenk@brabant.nl, toestel (073) 680 85 09
Sociale en Culturele Ontwikkeling/Bureau Cultuur